

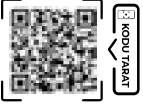
Siyaset Felsefesi

BU ÜNİTEDE NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- 1- Siyaset ve siyaset felsefesi nedir?
- 2- Siyaset bilimi ve siyaset felsefesi ayrımı
- 3- Siyaset felsefesinin temel kavramları
- 4- Siyaset felsefesinin temel problemleri
- 5- İdeal devlet düzeni olabilir mi?

- İnsanlar; istek ve ihtiyaçlarını karşılamak, güven içinde yaşamak adına bir araya gelmiş ve toplumlar oluşturmuştur. Böylece doğal zorluklardan ve diğer toplumların etkilerinden korunmaya çalışmıştır.

- İnsanların bir arada yaşamasında ve toplumsal yaşantı üzerine geliştirdiği düşünce ve eylemlerden dolayı, siyaset ortaya çıkmıştır.

- İnsanların etkilediği, oluşturduğu ve değiştirebildiği alanların hepsi aynı zamanda siyasi alandır. Dolayısıyla her insan, farkında olarak veya olmayarak düşünce ve eylemleriyle hayata yön vermekte, yani siyaset yapmaktadır.

Siyaset Nedir?

Siyasetin kelime anlamı; idare etmek, işleri yoluna koymaktır.

Siyaset, devlet işlerini düzenleme ve yürütme faaliyetidir.

Siyaset Felsefesi Nedir?

Siyasetin özünü, doğasını, amaçlarını, kapsamını, içeriğini ve problemlerini araştıran; siyasal sistemleri devleti ve ideal düzen arayışlarını konu alan bir felsefe disiplini.

Siyaset Felsefesi: Siyaset üzerine düşünen, araştıran, eleştiren ve sorgulayan bir felsefe alt disiplini.

Uyarı!

- *Siyaset bilimi ve siyaset felsefesinin benzer sorular sorduğu, aynı kavramlarla ilgili çalışmalar yaptığı söylenebilir. Aralarındaki fark ele aldıkları konuya yaklaşım ve kullandıkları yöntemlerde belirginleşir.*

Siyaset Bilimi

- Siyaset bilimi, olanı olduğu gibi açıklamaya çalışır iyi ve kötü değerlendirmesi yapmaz.
- Nesneldir. ■ Pratikdir. ■ Somuttur.

Siyaset Felsefesi

- Siyaset felsefesi ideal olanı sorgular ve siyasi konularda ölçüt koyar.
- Özneldir (İdeolojik Değildir).
- Teoriktir. ■ Soyuttur.

Siyaset Felsefesinin Temel Kavramları

Devlet:

Belirli bir yerde yaşayan insan topluluğunun oluşturduğu siyasal örgütlenmedir.

İktidar:

Toplumu yönetme ve yönlendirme gücüdür. Devleti yönetme yetkisine sahip siyasal otoritedir.

Sivil Toplum:

Devletin denetimi ve baskısının dışında kendini yönetebilen, sosyokültürel etkinliklerde bulunabilen, özgür ve bağımsız vatandaşlardan oluşan demokratik yapıdaki dernek, vakıf vb. örgütlerdir.

Yönetim:

İktidarı elinde bulunduran kişi ya da grupların toplumu idare etmesidir.

Egemenlik

Devletin iktidar gücünün kaynağıdır. Devletin, iktidar gücünü hiçbir iç ve dış baskı olmadan kullanmasıdır.

Meşruiyet

Kamu vicdanına ve yasaya uygun olma demektir. Bir toplumda iktidarı elinde bulunduranların yönetme hakkının bulunduğu, yönettikleri toplumca kabul edilmesidir.

Hukuk

Bir toplumda insan ilişkilerini düzenleyen, yaptırım gücünü devletten alan yazılı kurallar sistemidir.

Birey

Kendisini başkalarından ayıran, kendine özgür bir kimliği olan tek tek toplumsal insandır.

Toplum

Belirli bir bölgede bir arada yaşayan, ortak bir kültürü paylaşan ve gereksinimleri karşılamak için birbirleriyle ilişki kuran insanlardan oluşan bütündür.

Hak

Yasalarla bize tanınmış yetkilere ya da sunulmuş seçeneklere hak denir.

Bürokrasi

Hiyerarşik bir biçimde örgütlenmiş, çeşitli kurallara göre çalışan, yetkilerin görevle belli olduğu, rasyonel iş bölümü ve uzmanlaşmanın önemli olduğu yapıdır.

Adalet

Herkesin hakkının verilmesini ifade eder.

İnsan Hakları

Tüm insanların insan oldukları için doğuştan sahip oldukları, devredilemez ve vazgeçilemez haklardır.

Demokrasi

Halkın kendisini yönetecek kişileri kendi oylarıyla seçtiği yönetim biçimidir. Demokrasinin temel ilkeleri özgürlük, çoğulculuk ve eşitlik.

Laiklik

Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.

➤ Siyaset Felsefesinin Temel Problemleri

➤ Bireyin Temel Hakları Nelerdir?

İnsanın insan olması nedeniyle doğuştan sahip olduğu dokunulamaz, vazgeçilemez temel haklarıdır.

Kişisel Haklar:

- Yaşama hakkı, konut dokunulmazlığı, kişi hürriyeti, güvenliği, özel hayatın gizliliği, yerleşme ve seyahat, din, vicdan, düşünce ve kanaat özgürlüğü gibi...

Sosyal ve Ekonomik Haklar

- Ailenin korunması, eğitim ve öğrenim, çalışma hakları, ücret, adalet, sağlık, çevre ve konut hakkı, sosyal güvenlik, tüketici hakları gibi...

Siyasi Haklar:

- Seçme, seçilme hakkı, grev hakkı, siyasi parti kurma hakkı, siyasi partiye katılma hakkı gibi...

Birey-Devlet İlişkisi

Birey

Kendisini başkalarından ayıran, kendine özgü bir kimliği olan tek tek toplumsal insandır.

Devlet

Belirli bir yerde yaşayan insan topluluğunun oluşturduğu en büyük siyasal örgütlenmedir.

Birey mi devlet için vardır, yoksa devlet mi birey için vardır?

Devletin güvenliği mi önce gelir, yoksa bireylerin temel hak ve özgürlükleri mi?

Devletin güvenliği adına bireylerin temel hak ve özgürlükleri sınırlandırılmalı mıdır?

“

“Birey mi devlet için vardır, yoksa devlet mi birey için vardır?” sorusuna, kimi düşünürler devlet olmadan bireyin hayatını idame ettiremeyeceğinden yola çıkarak devletin öncelikli olduğunu, yani “Devlet varsa birey de vardır.” anlayışını savunmuştur. Örneğin, Machiavelli bu düşüncede olan biridir. Onun düşüncesi, “Amaca giden her yol meşrudur.” sözünde anlamını bulur. Ona göre, devlet yöneticisi, siyasi gücünü korumak için ahlaka aykırı hareket edebilir, gerektiğinde zalimce, insafsızca davranabilir. Yine Hegel’e göre, devlet, gerek bireyler gerekse sivil toplumdan daha üstündür. Kimileri de bu görüşün aksini savunur. Onlara göre, devletin varlık nedeni bireydir; “Birey varsa devlet vardır.” düşüncesi hâkimdir. Örneğin, J. Locke bu görüşe yakın düşüncelere sahiptir.

”

“

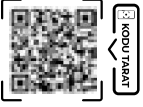
“Devletin güvenliği mi önce gelir, yoksa bireylerin temel hak ve özgürlükleri mi? Devletin güvenliği adına bireylerin temel hak ve özgürlükleri sınırlandırılmalı mıdır?” soruları karşısında, şu sorunlar ortaya çıkmaktadır: Devletin güvenliğinin artırılması durumunda bireylerin temel hak ve özgürlükleri azalır. Bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin genişletilmesi durumunda ise devletin güvenliği tehlikeye girebilir. Bu açıdan bakıldığında devletin güvenliği ile bireyin temel hak ve özgürlükleri rakip durumdadırlar. Siyaset tarihi bu düşüncelerin her ikisine de tanık olmuştur.

”

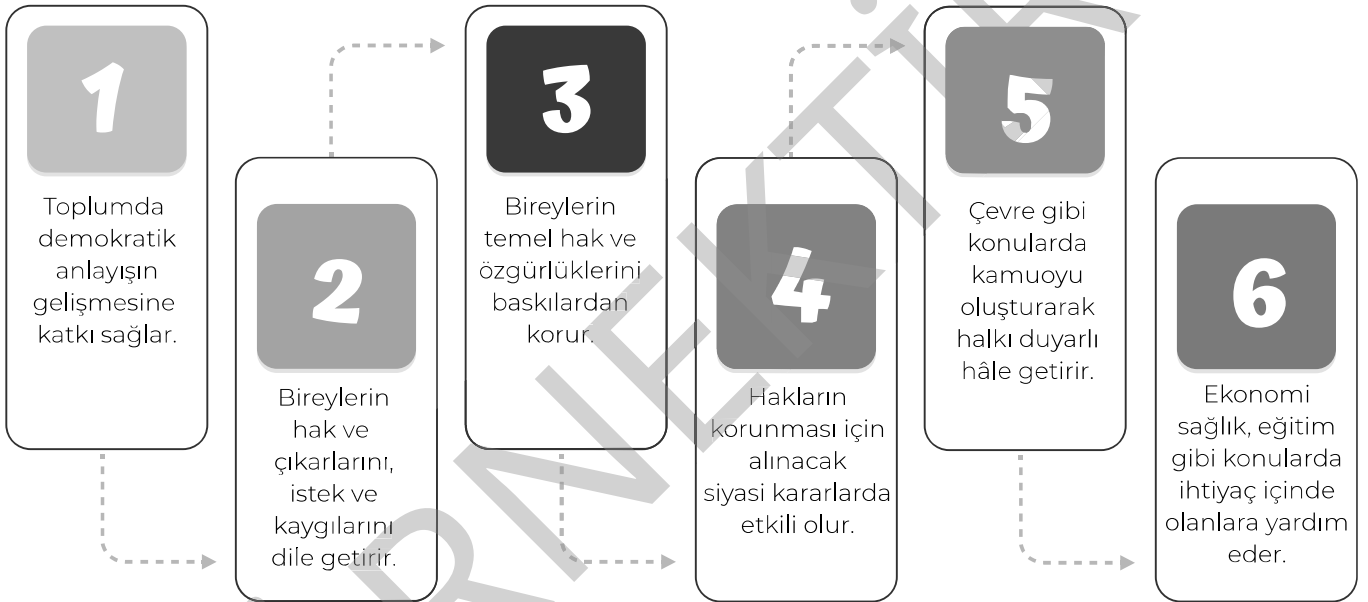
Sivil Toplumun Anlamı Nedir?

- Sivil toplum, bireylerin siyasi otoriteye karşı kendi haklarını, özgürlüklerini savunabilmek için örgütlendikleri demokratik yapılardır.
- Sivil toplumlar aynı zamanda bir toplumda demokratikleşmenin göstergesidirler.
- Vakıflar, dernekler, sendikalar ve odalar sivil toplum kuruluşlarına örneklerdir.

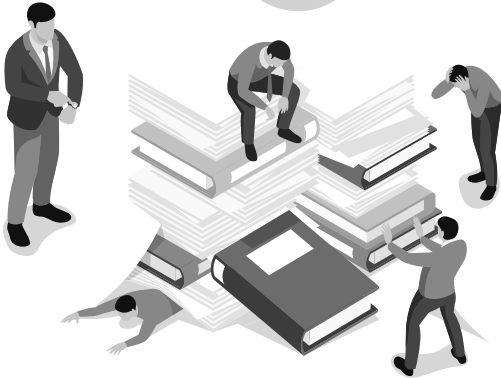

Sivil toplum devletin otoritesi altında varlık gösterir, uygulamaları yasalara uygundur ancak devletin etki, baskı ve yönlendirmesinden bağımsız, toplumun kendi kendisini yönlendirmek, çıkarlarını savunmak amacıyla gönüllülük esasına dayalı olarak kurulmuş örgütlenmelerdir.

Sivil toplumun başlıca işlevleri şunlardır:

➤ Bürokrasiden Vazgeçilebilir mi?

- Bürokrasi devlet işlerini yöneten devlet memurlarının hiyerarşik (aşamalı) olarak sıralanmasıyla oluşan yapıdır. Bu bürokratik yapı içerisinde çalışan memurların her birinin yetki, görev ve sorumlulukları farklıdır. Bürokrasinin genişlemesi iş bölümü ve uzmanlaşmayı artırır.
- Ne var ki bürokrasinin bu genişlemesi yönetimde kuralcılığın, katıcılığın, gereksiz biçimsel işlerin, ağır işleyişin, beceriksizliğin nedeni olarak gösterilmektedir.
- Max Weber tüm eleştirilere rağmen bürokrasinin gerekli ve vazgeçilemez olduğunu savunur. Devlet örgütlenmesi bürokrasiyi gerektirir. Bürokrasinin olumsuzlukları giderilmeli ve dijital çağa ayak uydurulmalıdır.

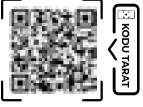
Meşruiyetin Ölçütü Nedir?

İktidarın meşruiyeti sorunu, iktidarın kaynağı sorunuyla ve bireylerin devlete itaat etme nedeniyle yakından ilişkilidir.

Meşruiyet, iktidarın eylemlerinin yasalara, hukuka uygun olarak sürdürülmesini ifade eder. Ancak toplumsal düzenin yasal olması yeterli değildir; toplumsal düzen, aynı zamanda meşru görünmelidir.

Bireyin, korku içinde yaşayan bir uyruk olarak değil; ikna olmuş bir yurttaş, özgür bir birey olarak toplumsal normları kendisinin normları gibi içselleştirmesine, meşrulaştırma' denir.

Meşruiyet devletin varlık nedeninin halkın rızasına ve onayına dayanmasını ifade eder. Yani siyasal iktidarın varlık nedeni, halk için makul ve kabul edilebilir olmalıdır. Eğer halk; devleti makul ve kabul edilebilir görmezse, rıza göstermezse, onaylamazsa siyasal iktidarın emir, yasa ve diğer uygulamalarına uymaz, itaat etmez.

İktidar Kaynağını Nereden Alır?

KORUNMA İHTİYACI

İnsanlar korunmak ve temel, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için devlete ihtiyaç duymuşlardır. Temsilcileri: Platon, Aristo Farabi'dir.

TANRI

Devletin kaynağı, iktidarın kaynağı Tanrı'dır. İktidar yeryüzünde Tanrı'nın temsilcidir. Temsilcileri: S. Augustinus, T. Aquinas'dır.

ORTAK İRADE

İktidar kaynağı, toplumu oluşturan bireylerin birlikte yaşama isteğinin "ortak akıl" etrafında sözleşmeye dayalı olarak ortaya konmasından alır. Meşruiyetin ölçütü de halkın ortak özgür iradesidir. Temsilcileri: T. Hobbes, J. Locke, J. J. Rousseau'dur.

Devlet Nasıl Ortaya Çıkmıştır?

■ İki farklı görüş söz konusudur.

1- Devlet doğal düzenin devamında kendiliğinden olmuştur.

2- Devlet doğal düzenin tehlikesinden korunmak isteyen insanların aralarında uzlaşmasıyla oluşmuştur.

Devletin Doğal Bir Varlık Olduğunu Savunanlar

- Devlet doğadaki düzenin devamıdır.
- Devlet diğer canlılar gibi doğal bir varlıktır.
- Devlet büyük bir organizmadır.
- **En önemli temsilcileri:** Aristoteles, Farabi, İbn-i Haldun, Platon'dur.

Aristoteles

Farabi

İbn-i Haldun

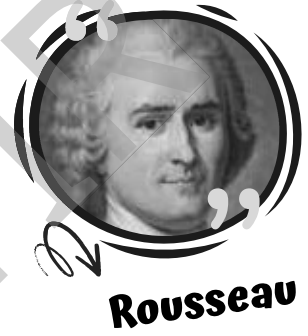
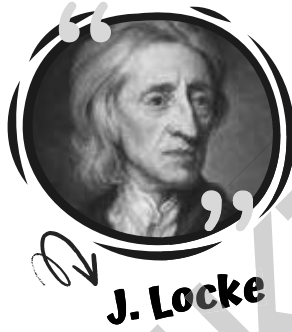
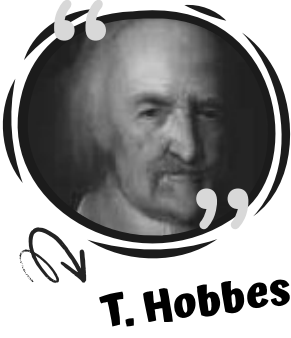

Platon

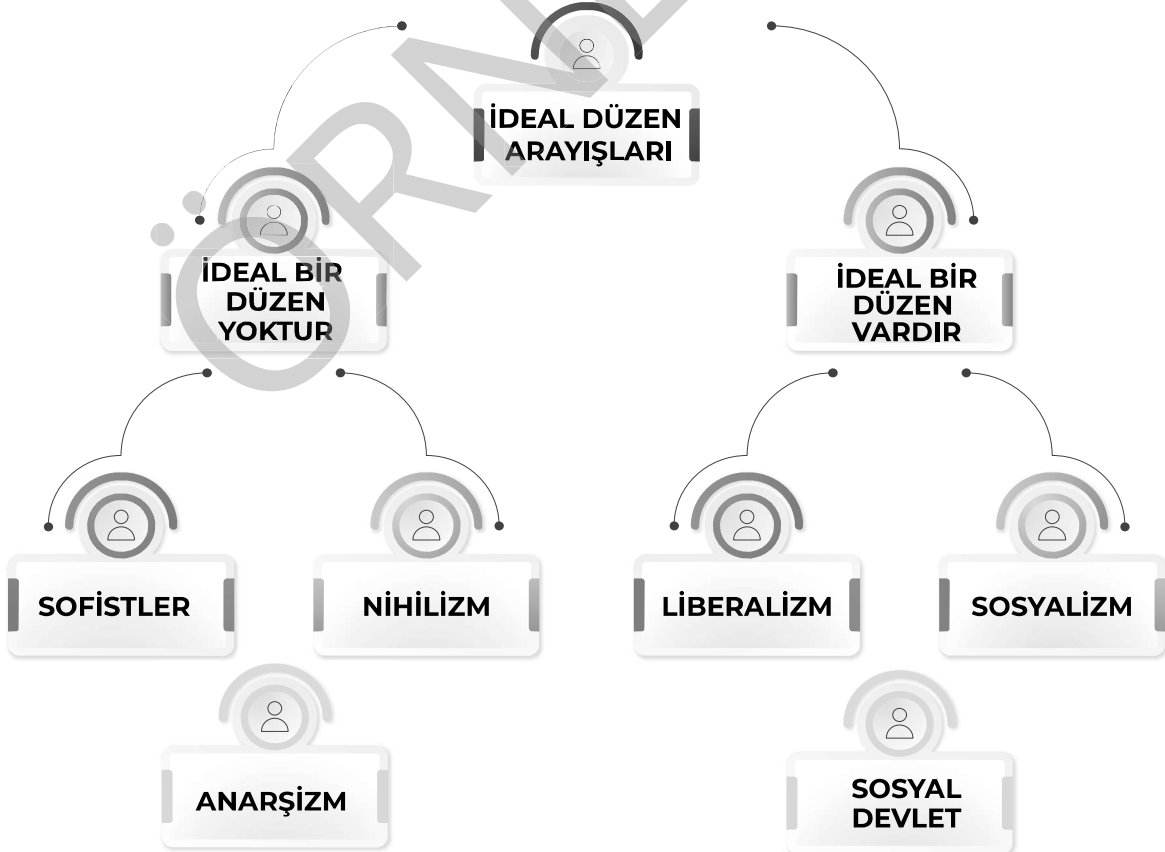
Devletin Yapay Olduğunu Savunanlar

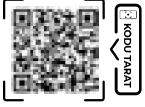
Devlet insanlar tarafından sonradan oluşturulmuştur, yapay bir varlıktır. Doğal durumda yaşayan insanlar birbirlerine zarar verdikleri için bir uzlaşmaya, sözleşmeyle devlet kurumunu kurmuşlardır.

Temsilcileri: T. Hobbes, J. Locke, J. J. Rousseau

İdeal bir devlet düzeni olabilir mi?

İdeal Düzenin Olabileceğini Reddeden Yaklaşımlar

SOFİSTLER

Sofistlere göre devlet yapay bir kurumdur ve doğal yaşama terstir. Sofist Protagoras göre «İnsan her şeyin ölçüsüdür.» Her insanın farklı istek ve amaçları vardır. Bu yüzden herkesi mutlu edebilecek ve herkesin üzerinde uzlaşabileceği bir devlet düzeni yoktur.

NIHİLİZM

Nihislistlere göre her türlü otorite insanın doğasına aykırıdır. Çünkü otorite insanın doğasına ters düşer, onun özgürlüğünü kısıtlar. Bu nedenle nihilistler devleti ve toplumsal düzeni reddederler. Toplumsal kötülüklerin temeli, insanların özgür olmamalarından kaynaklanır. Bu nedenle insan özgürlüğünü sınırlayan her türlü değer, kurum ve düzen yıkılmalıdır.

ANARŞİZM

Tüm baskıcı kurumların kaldırılmasını, bu arada devletin de kaldırılması gerektiğini savunan anarşizme göre devlet gereksiz bir kurumdur. İnsanlar devlet olmadan daha adil ve mutlu yaşayabilirler. Bu düşüncelere bağlı olarak ideal bir düzen de yoktur.

İdeal Düzenin Olabileceğini Savunan Yaklaşımlar

1 LIBERALİZM

- ➔ Özgürlüğü temele alan bir yaklaşımdır.
- ➔ Birey her alanda özgür olmalıdır.
- ➔ Liberalizm bireyciliği, özgürlüğü hukukun üstünlüğünü, serbest piyasa ekonomisini ve birey karşısında devlet gücünün sınırlandırılmasını temel alarak ideal düzene ulaşabileceğini savunur.

➔ **Temsilcileri:** Smith, J. Locke, J. S. Mill'dir.

2 SOSYALİZM

- ➔ İdeal düzeni belirleyen en temel ölçüt eşitliktir.
- ➔ Liberalizmin özgürlük fikrine karşı çıkmışlardır. Çünkü ekonomik anlamda özgürlük büyük eşitsizlikler doğurmuştur. İdeal toplum, insanların ekonomik, siyasal ve toplumsal bakımdan eşit haklara sahip olduğu sınıfsız bir toplumla mümkün olur.

➔ **Temsilcileri:** S. Simon, R. Owen, K. Marx'tır.

3 SOSYAL DEVLET

- ➔ İdeal bir düzen hem eşitlikle hem de özgürlükle sağlanır.
- ➔ Ne tek başına özgürlük ne de tek başına eşitlik ideal bir düzenin kurulmasını sağlar. İdeal düzenin ilkesi adalettir.
- ➔ Liberalist sistemde egemen sınıfların doğması eşitsizliğe neden olmuş, sosyalist sistemde ise insan özgürlüğü kısıtlanmıştır. Bu yaklaşım ikisinin eksikliğini gidermek için sosyal hukuk devletini önermiştir.

➔ **Temsilcisi:** John Rawls'dir.

Önemli!

Özgürlüğü temel olan (liberalist) yaklaşım ve eşitliği temel alan (sosyalist) yaklaşımlar toplumlarda uygulanmıştır. Ne var ki bu yaklaşımlar toplumu bütünüyle mutlu edememiştir. Özgürlüğü temel alan yaklaşım küçük bir azınlığın zengin, toplumun çoğunluğunun yoksul olmasına neden olmuştur. Eşitliği temel alan yaklaşımda özgürlüğün olmadığı ya da özgürlüğün kısıtlandığı totaliter toplumlar ortaya çıkarmıştır. Eşitlikle özgürlük bir bütünün iki parçası gibidir. Eşitlik artarsa özgürlük azalır; özgürlük artarsa eşitlik azalır.

Gelecek Tasarımları

Gelecek tasarımları, gerçekleşmesi arzu edilen veya gerçekleşmesinden endişe duyulan hayali toplum ve devlet kurgularıdır. Bu anlamda iki tür gelecek tasarımdan söz edilebilir. İyi ve güzel bir hayatın mümkün olduğunu tasarlayanlar ile kötü ve karamsar bir geleceği kurgulayan ütopyalar. Yani istenen ve istenmeyen ütopyalar diye ikiye ayırabiliriz.

Ütopya

İnsanlığın geleceğini, olması istenen biçimiyle kurgulayan eserlerdir. Ulaşılmaması arzu edilen bir toplum modelini konu edinirler. Ütopyalar var olan toplumsal düzeni eleştirirler.

Distopya

İnsanlığın geleceğini karanlık, korku dolu ve baskılamış bir toplum modeliyle kurgulayan eserlerdir. Özellikle 20. yüzyılda yaşanan büyük savaşlar, felaketler, nükleer silahlardan dolayı geleceği karamsar hayal eden eserler ortaya çıkmıştır.

Ütopyalar

1 İstenen Ütopyalar

- Platon-İdeal Devlet
- Farabi-Erdemli Şehir
- T. Moore-Ütopya
- Campanella-Güneş Ülkesi
- Bacon-Yeni Atlantis

2 İstenmeyen Ütopyalar

- A. Huxley-Cesur Yeni Dünya
- G. Orwell-1984